

(savivaldybė, mokykla)

klasės (grupės) mokinio (-ės)

(vardas ir pavardė)

LIETUVIŲ KALBA (GIMTOJI)

Teksto suvokimo užduotys

2010 m. mokyklinis brandos egzaminas
(pagrindinė sesija)

2010 m. gegužės 31 d.

Trukmė – 1,5 val. (90 min.)

NURODYMAI

- Pasitikrinkite, ar egzamino užduočių sąsiuvinyje nėra tuščių lapų ar kito aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
- Antraštiniame lape užrašykite savo vardą ir pavardę, savivaldybę, mokyklą ir klasę (grupę).
- Atlikdami teksto suvokimo užduotis, į klausimus atsakykite glaustai ir aiškiai. Jūsų atsakymai turi tilpti paliktose eilutėse. **Jeigu neprašoma cituoti arba išrašyti, atsakymus formuluokite savais žodžiais.** Jeigu pageidaujate, galite pasinaudoti juodraščiu, kuriam palikta vietos 6–8 puslapiuose.
- Neaiškiai parašyti, pribraukyti atsakymai vertinami 0 taškų. Vertinami tik tie atsakymai, kurie parašyti **mėlynai rašančiu** parkeriu arba tušinuku. Koregavimo priemonėmis naudotis negalima.
- Visus atsakymus rašykite jiems skirtose vietose.

Linkime sėkmės!

VERTINIMAS TAŠKAIS

TEKSTO SUVOKIMO UŽDUOTYS		TAŠKŲ SANDAUGA
30		60
	× 2	

Vertinimo komisijos pirmininkas _____

(parašas, vardas ir pavardė)

Vertintojai: (I) _____

(parašas, vardas ir pavardė)

(II) _____

(parašas, vardas ir pavardė)

Perskaitykite tekstą ir atlikite užduotis.**Rimvydas Stankevičius****Ištrinti tai, kas nereikalinga**

1 Prieš kelerius metus poetas Arnas Ališauskas telefonu pacitavo senovės kinų poetą Isio: „Mano akys regėjo pasaulyje viską – ir grįžo prie jūsų, baltosios chrizantemos.“ Tąkart man ūmai atsivėrė (nors ši haiku¹ jau anksčiau buvau skaitęs) eilėraščio prasmė – reikia koncentruotis į tai, kas yra tikra gyvastis, tikras gyvenimas, o visa kita – tik antraeiliai dalykai. Dar daugiau – jei išties mums šio gyvenimo laikas duotas, kad atliktume kažį kokią misiją, kad užkoptume neregimais laipteliais dievop, gyventi privalome Dievo mums paliktame pasaulyje, o ne savo pasistatytuose akmenis ir taisyklių labirintuose.

2 Paširpau supratęs, kaip mes leidžiame savo vienintelį laiką, skirtą tai gyvenimo misijai atlikti. Ką bendra su tikru mūsų gyvenimu turi registracijos, tarnybos paieškos, suskirstymai pagal tautybę, spalvą, amžių, suskirstymai į vargšus ir ponus, siektinus ir išjuoktinus?.. Taip atsiranda sienos tarp dviejų žmonių, dviejų valstybių, taip atsiranda sienos, išdygstančios vidury tiesos ir dalijančios ją į dvi atskiras... O iš ten – ir politika, skirtingi interesai, gausybė neigiamų emocijų, priešiško, pagaliau – karai...

3 Žinoma, visus šiuos taisyklių rinkinius vadiname progresu, civilizacija – daugelis sudėtingų, mūsų laiko, jėgų ir vidinio kompromiso reikalaujančių sistemų išties naudingos, jos palengvina mūsų „administravimą“. Padidina galimybes mus surasti, kai reikia mus gydyti, gelbėti, bausti ar priversti ką nors atlikti. Šie mechanizmai skirti mūsų gyvenimui, bet nėra mūsų gyvenimas. Namai tėra vieta, kur turi vykti mūsų gyvenimas; tarnyba, karjera, uždarbis yra platforma kurti gyvenimui... Teoriškai tai supranta visi, tačiau praktiškai ir namus, ir tarnybą, ir pinigus suvokiame kaip tikslus, kaip patį gyvenimą, todėl nesinaudojame jų teikiamomis galimybėmis, o tiesiog kaupiame. Ir neišmanydami, ką su sukauptu gėriu veikti, iš visų tų žmonių, daiktų ir žinių statome naujas sienas.

4 Dažnas ilgainiui supranta, kad tai, kam nuolat ruošėsi ir iki šios dienos iš inercijos tebesiruošia, jau seniai prabėgo pro šalį, o užgyventi daiktai ir žmonės, veiksmai ir vietos stūkso it dar viena sistema – utopinės laimės mechanizmas, kuris gal ir tobulai sujunginėtai laideliais, gal ir veiktu, jei tais laideliais tekėtų elektra – mūsų pačių gyvenimo energija. Tačiau jos nėra. Jos užteko tiek, kiek buvome apskaičiavę, – visoms laimei reikalingoms detalėms supirkti.

5 Tada ištinke neviltingas. Suprantame, kad mūsų niekas gyvenime ne tik neklausė, ko iš tiesų norime, bet netgi pasistengė įpiršti visuotines siekiamybes – mokė norėti. Mokykloje sakė: „Daryk daug atsispaudimų ir kabėk ant skersinio – nes koks gi kareivis būsi?“ Nepamenu, kad būčiau kam žadėjęs būti kareiviu – kažkas už mane nusprendė, kad tokia mano siekiamybė. Gimtadieniams dovanų gaudavau plastmasinius automobilius (nes esu berniukas, o berniukai labai mėgsta žaisti automobiliukais), nemokėdavau ir nenorėdavau su jais žaisti, todėl suaugusiųjų buvau atidžiau stebimas – ar labai nenormalus... Dar vaikų darželyje buvau pripažintas nenormaliu – mat buvau kairiarankis, todėl ant dešinės rankos man rišdavo raudoną kaspiną ir choru mėgino įtikinti, kad man dešine ranka rašyti ir piešti labiau patinka. Jie jau tada geriau už mane žinojo, kas man geriau. Kas tie jie? Minia, pulkas, masė – ta pati, kuri sakė: „Gerai mokykis, kad taptum gydytoju.“ Kodėl turėčiau tapti gydytoju?

6 Ta pati minia merginas ragina įveikti drovumą ir gašlioms pasaulio akims rodyti tai, ko nenori rodyti, bučiuotis su tais, su kuriais nenori bučiuotis, – vadina jas žvaigždėmis, supermodeliais, išrinktosiomis... Ta pati minia jas ragina ištekėti ir juokiasi iš nepanorusiųjų, vadindama senmergėmis. Jaunuolius įkalbinėja būtinai turėti vaikų, nes „kas gi senatvėje stiklinę vandens paduos“, nors tų jaunuolių tikslas ne senatvė ir ne vanduo. Ta pati minia išnabžda į ausis turtingiems dėdėms, kad nesvarbu, išmanai ar neišmanai, sugebi ar nesugebi, turi eiti į politiką, į Seimą, kaip į dievų olimpą. „Nebūk kvailas!“ – minios šūkis, švokščiamas, rėkiamas kasdien, jis veikia kaip durtuvas, įremtas žmogui į nugarą.

7 Pratinausi ir aš būti kaip visi, norėti kaip visi. Sunkiai sekėsi. Todėl tik tuomet, telefono ragelyje išgirdęs kinų poeto eilutes, it akmenį nuo krūtinės amžiams nusimečiau graužatį, kad nenuėjau

¹ Haiku – japonų lyrikos žanras.

tais keliais, kuriais man liepė norėti eiti, tą autsaiderio² kartėlį, kad netapau vienu tų, kuriuos kasdien rodo per televizorių.

8 Poezija žadina poeziją – nušvitimas žadina nušvitimą – padėjęs ragelį prisiminiau lietuvių poeto Donaldso Kajoko eilutes:

*mano sapno sode tyliai lyja
asiliukas slyva pirosmenis³
vaiko žvilgsnis ir lauko lelijos
štai ir visas gyvenimo menas.*

Jas taip pat ne kartą buvau skaitęs, bet tik šįsyk suvokiau lyg patarimą, kaip pabėgti nuo to betono luitų ir taisyklių labirinto, neleisti jam manęs kalinti. Iš tiesų juk kiekvienas galime išsirinkti, kokiam pasaulyje, su kokiais žmonėmis gyventi, kam atiduoti savo širdį, galias ir laiką.

9 Žinoma, trumpam užplūsta baimė – jeigu aš nesidomėsiu tuo, kuo visi, nieko nežinosiu apie aktualius įvykius, apie „didžius žmones“, neturėsiu apie ką pasikalbėti... O su kuo gi? Su ta pačia minia. Ją iš savo domesiu, iš to, ką vadinu tikru pasauliu, iš hipotetinio sapno sodo ištrinčiau pačią pirmąją. O jei įvykiai leidžia apie save nežinoti, vadinasi, nėra jau taip labai aktualūs – velniop, ir juos į šiukšlių dėžę... Velniop visas vienadienes ir daugiažiedes šou žvaigždes su jų gyvenimų dramomis... Velniop visus tuos, kurie nori save parduoti, mus apgauti. Argi galima apgauti tą, kuris nekreipia dėmesio?

10 Štai taip apravėjęs sapno sodą, sielos sostinę, savo žemę, kuria iš tiesų vaikštom, savo žmones, su kuriais iš tiesų sveikinamės, išmintį, kuria tikrai tikime, tampa erdviau. Tada pamatai, kad gyveni visai ne pelkėje, o valstybėje, kurios menininkai garbstomi ir vadinami genijais. Kurios sportininkai graibstomi kaip karštos bandelės. Kurios muzikai skina tarptautines premijas, o mokslininkai ir medikai itin pagarbiai sutinkami pasaulio šviesuolių sambūriuose... Iš tikrųjų yra ne viena, kaip dainose dainuojama, o begalė Lietuvių – ir kiekvienas mūsų gyvename skirtingoje. Tokioje, kokioje patys norime.

11 Aš leidžiu sau nepažinoti iš veidų šalies politikų, milijonierių, gigantiškų verslovių vadovų, nes man jie nerūpi, ir nusispjaut, kad juos kasdien rodo per televizorių. <...> Tiesa, tokiems atskalūnams kaip aš minia turi atsakymą: „Tu anarchistas, asocialas ir chaoso išpažinėjas, gundantis nesilaikyti įstatymų, negerbti tradicijų, nesidomėti tuo, kas dedasi pasaulyje, ir parazituoti.“ Tačiau jai atrėžti lengva: „kas ciesoriaus⁴ – ciesoriui, kas Dievo – Dievui“, kaip kitados pamokė Kristus. Mokausi gyventi neatsimušdamas į taisyklių virbus, neatiduoti „ciesoriui“ savo gyvybinės energijos ir domėtis pasaulio bei sielų slėpiniais – tuo, kuo slapčia nuo pat vaikystės norėjau domėtis.

12 Prigimčiai neįsakysi – kiekvienas, kaip tame palyginime apie muses ir bites, pasirenkame, kurioje Lietuvoje gyventi. Ko gero, tai ir yra vienintelė tikroji demokratija. Todėl mano sapno sode tyliai lyja, todėl mano sonetuose vyksta žirgų lenktynės, todėl ant išjungto televizoriaus stovi chrizantemų puokštė žvilgsniui atremti.

Pagal tekstą, skelbtą „Nemune“ 2007 07 12

² Autsaideris – asmuo, nepajėgus konkuruoti, daryti įtakos, liekantis nuošalyje.

³ Niko Pirosmasšvilis (Pirosmenis) (1862–1918) – Gruzijos tapytojas savamokslis, pelnęs pasaulinį pripažinimą.

⁴ Ciesorius (barb.) – caras, karalius.

14.2. Paašškinkite to kultūros ženklo prasmę šiame tekste.

_____

_____

(1 taškas)

15. Siedami turinį su pavadinimu, suformuluokite viso teksto pagrindinę mintį.

_____

_____

_____

(2 taškai)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Taškų suma (maks. 30)	_____	_____	_____
-----------------------	-------	-------	-------

Taškų už teksto suvokimo užduotis sandauga (maks. 30×2=60)	_____	_____	_____
---	-------	-------	-------

Juodraštis

